

Svećenik i vlast

“Znam čiji smo službenici, na kojoj smo razini i prema komu smo usmjereni. Poznam Božju veličinu i čovjekovu slabost, ali i snagu”.
sv. Grgur Nazijanski

Netko reče da novac i vlast najbrže pokvare (svakog) čovjeka te da je vlast (moć) najopojnija od svih droga koje postoje. Ako su navedene izreke nastale u društvenim okolnostima u kojima se iznad svega teži za vlašću i novcem, ne znači da se ne mogu primjeniti i ondje gdje postoji drugačija vrsta vlasti i gdje se vlast vrši ili bi se trebala vršiti na drugačiji način, naime u Crkvi. Dobro nam je znano iz povijesti Crkve što se je sve činilo kako bi se domoglo “duhovne” vlasti. Upravo je “duhovna” vlast, zbog vlastite suptilnosti, manjka kontrole i velikih mogućnosti manipulacije vrlo “pokvarljiva roba”. Nije bez razloga sv. Ignacije Lojolski članovima družbe koju je osnovao, uz postojeće redovničke zavjete, nametnuo i tri zavjeta koji se odnose na vlast. Prvim od ova tri “isusovačka zavjeta”, isusovac obećaje da nikada neće, čak niti neizravno, tražiti neki autoritet u Družbi. U drugomu, da takvu poziciju neće tražiti ni izvan Družbe i da je neće prihvatiti, osim ako mu ne bude naređeno te bude morao poslušati zbog poslušnosti. Trećim se obvezuje da će prijaviti svakoga za koga sazna da traži poziciju vlasti. Ignacije je bio svjestan ljudske težnje za vlašću pa je, u krilu svoje Družbe, htio te težnje ugušiti u korijenu.

U čovjeku su, kako nam kažu društvene znanosti, tri temeljna poriva: težnja za imanjem (novac), težnja za produljenjem vrste (seks) te težnja za upravljanjem nad drugima (vlast - moć). Ta tri temeljna poriva ograničena su i kontrolirana trima temeljnim zavjetima: siromaštvom, spolnom uzdržljivošću (čistoćom) te poslušnošću. Prva dva poriva su lako zamjetljiva, odnosno savjest ih lako otkriva te na njihovu povredu reagira. Nije tako s porivom za vlašću. Želja za vlašću može se u duši pojaviti i rasti, a da je savjest i ne opazi. Upravo stoga nosioci “duhovne” vlasti moraju biti oprezni, time više jer se događa da su temeljni porivi u čovjeku međusobno povezani. Kad se uspješno kontrolira jedan poriv, drugi kao kompenzacija neopazice raste i buja. Novac i moć idu zajedno. Srebroljublje, pohlepa za imanjem (novcem) je, prema sv. Pavlu, korijen svih zala. Ako se poriv za imanjem kontrolira kroz svojevrijedno prihvaćeno siromaštvo, neopazice raste poriv za vlašću. Isto tako zajedno idu seks i moć. Ako se vlastita spolnost, a koja uključuje i osjećajnost, prisnost itd., kontrolira kroz svojevrijedno prihvaćeni celibat, može doći do povećanja želje za vlašću, odnosno za vladanje nad drugima, a što je u konačnici skrivena kompenzacija osobe koja je gladna afektivnosti i prisnih odnosa s drugim osobama. Očito nije lako izreći svu stvarnost koju duhovna vlast nosi u sebi, a još manje izreći načine na koje se ona treba vršiti.

Kakva je istinska narav duhovne vlasti te kako je ispravno vršiti pokazuje nam Isus Krist, Onaj kome se svećenik snagom sakramenta sv. reda posvema suobličuje te povjerenu mu vlast vrši *in nomine et persona Christi*. Isus nastupa kao nositelj vlasti (*eksousia*): on propovijeda kao onaj koji ima vlast (Mk 1,22), ima vlast opraštati grijeha (Mt 9,6), gospodar je subote (Mk 2,28). Ima vlast nad bolestima (Mt 8,8), nad prirodnim silama (Mk 4,41), nad zlim dusima (Mt 12,28). Prije svoga uzašašća u nebo reče učenicima da mu je predana sva vlast na nebu i na zemlji (Mt 28,18). Vlast koju mu je predao Otac, čija je djela vršio, Isus doživljava i živi kao služenje ljudima, a ne gospodarenje nad njima. Njegov nastup je nastup onoga tko je došao služiti, a ne biti služen (Lk 22,25). Na Posljednjoj večeri prihvaća naslove “Gospodar i Gospodin” (Iv 13,13), ali se njegovo gospodstvo i vlast ne očituju u gospodarenju, upravljanju i vladanju na način zemaljskih vladara. On je, naprotiv, došao služiti i život svoj dati za mnoge (Mk 10,42 sl.). Pred Ocem nebeskim Isus prihvaća ulogu

sluge (Izaijin *ebed Jahwe*) koji u svemu vrši volju Očevu. To će dovesti do njegove konačne proslave sa strane Oca koji će ga uzvisiti i darovati mu ime nad svakim imenom i svako će se koljeno prignuti pred njim (Fil 2,5-11). Isus očito nastupa kao nositelj duhovne vlasti koju doživljava kao nešto što mu je od Oca darovano ljudima na korist, a Ocu na slavu.

Način na koji je Isus vršio od Oca primljenu vlast ustvari je Božja potvrda da je došao kraj konflikta između Boga i čovjeka. Nakon izlječenja uzetoga mnoštvo je podalo slavu Bogu "koji takvu vlast dade ljudima" (Mt 9,8). Bog je spreman s čovjekom podijeliti svoju božansku vlast nad stvorenjem (to potvrđuje i prva stranica Biblije - Post 1,28). Čovjek se je, nažalost, često puta htio domoći te vlasti raznim magijskim obredima, koristeći je u svoje egoistične ciljeve. Sam Bog mu pokazuje drugačiji put. Božja svemoć, obzirom na slobodom obdarena stvorenja, postaje Božja nemoć, odnosno svemoć i nemoć ljubavi. Božja vlast i moć su, prema NZ-u, temelj vjere Kristovih učenika, a ne neka ljudska mudrost. No, istina je da se ponuda spasenja, tj. prihvaćanja vjere može i odbiti.

Zanimljiv je Isusov odnos prema zemaljskoj vlasti. Poštuje židovske nositelje religiozne vlasti kao i rimske nositelje političke vlasti. Priznaje nadležnost caru (Mt 22,21 sl.), ali ne zatvara oči pred nepravdom koju čine predstavnici te vlasti (Mt 20,25; Lk 13,32). Priznaje Pilatu vlast da mu sudi - jer mu je vlast dana odozgor -, ali upozorava i na nepravdu koje je žrtva (Iv 19,11), istovremeno ističe drugačiju narav vlastite vlasti i vlastitoga kraljevstva (Iv 18,36). I duhovno i vremenito, svako na svoj način, potječu od Boga koje je sve predao svome Sinu. No, Isus jasno razlikuje vremenito od duhovne vlasti. Vremenita vlast posjeduje autonomiju koju će imati do Njegova ponovnog dolaska. U svojoj autonomiji vremenita je vlast izložena manipulaciji i zlorabi vlastodržaca kroz sva vremena, a tako će biti do konca svijeta. No, ne bi tako smjelo biti i s duhovnom vlašću koju je Krist predao svojoj Crkvi.

Svećenik, sakramentom sv. reda suobličen Kristu Velikom Svećeniku, nositelj je duhovne vlasti. Ta vlast mu dolazi izravno od Krista, a vršenje te vlasti odnosno način tj. dopuštenje vršenja primljene vlasti (*jurisdikcija*) dolazi mu od crkvenih poglavara. Svećenik se nalazi u dijalektičkom odnosu prema vlasti. On ima vlast, ali ne na način zemaljskih vladara. Nositelj je vlasti koji ima (o)vlast nevladati, nego služiti. Ima vlast, a nema vladanje! Svećenik, koji ponazočuje Kristovu prisutnost u svome vremenu i prostoru, postavljen je za glavu i pastira povjerene mu zajednice. Njemu pripada prvo mjesto, pravo i dužnost u izgradnji zajednice tj. Kristova tijela. No, to mu ne daje pravo da vlastitu vlast i primljene ovlasti vrši na način civilne vlasti, dakle vladajući i zapovijedajući. Po sakramentu sv. reda svećenik sudjeluje u Kristovoj vlasti. No to je prije svega poziv da se pije iz Kristova kaleža (Mt 20,22), odnosno poziv da se sudjeluje u njegovim patnjama i njegovu trpljenju. Kristova vlast i moć dolazile su iz njegove podložnosti i poslušnosti Ocu nebeskom. Jer je znao savršeno slušati Kristu je predana sva vlast na nebu i na zemlji. Samo onaj tko zna slušati, biti poslušan, sposoban je na ispravan način upravljati, odnosno biti nositelj vlasti. Naime, svećenik shvaća da mu udijeljena vlast daleko nadilazi njegove snage i sposobnosti te da nije dostojan primljenih ovlasti. Ta tko to može pretendirati da može drugome reći: "Ja te odriješujem od tvojih grijeha!" Ili u Kristovo ime: "Uzmite i jedite, ovo je moje tijelo!"

Vlast koja je svećeniku darovana je isključivo duhovne naravi, makar se bavila i materijalnih stvarima. Naime uvijek treba biti usmjerena na izgradnju zajednice. I to je temeljni kriterij ispravnosti vršenja duhovne vlasti, koji proizlazi iz same naravi ministerijalnog svećeništva. Pred veličinom ovlasti koje su mu dane u svećeniku se spontano javljaju zahvalnost i poniznost. Svjestan je da je posve nezasluzeno primio tako velike darove i ovlasti i to ne da bi ih vršio sebi na korist, nego na korist onih koji su povjereni njegovoj ljubavi. Stoga svećenik prije svega treba biti neizmjereno zahvalan i radostan. No, da bi stvarno plodonosno i na korist zajednice vršio primljene (o)vlasti mora nastojati biti duboko ponizan. Drugim riječima, treba biti svjestan kako svaka vlast, pa i ona duhovna, u njegovim

dubinama može postati poziv i poticaj na pobunu protiv onoga tko mu vlast dariva. Vlast je po sebi dobra i sveta, ali je nesvetom i “pokvarljivom” čini čovjek.

Svaki svećenik koji ima imalo pastoralnog iskustva zna kako se je teško oduprijeti sirenskom pozivu na zloupotrebu primljene vlasti, tim više što je kontrola vršenja duhovne vlasti gotovo nikakva, a prostor zloupotrebe jako velik. Naravno da je teško priznati da se primljena vlast zloupotrebljava pa se kaže: “To je moj oblik služenja mojoj zajednici”. Ili: “Mojoj župi treba čvrsta ruka”. Ili “Tako je odlučilo pastoralno vijeće, a ne ja. Ja samo provodim... itd.” To što te odluke, koje je donijelo pastoralno vijeće, idu u njegovu materijalnu korist, hvala Bogu. Ta i on mora od nečega živjeti! Pitam se kako bi takvi svećenici reagirali kada bi pastoralno vijeće odlučilo da, primjerice, mora malo više moliti ili obilaziti bilesnike. To bi, dakako, bilo miješanje u njihovu službu i privatnost!

Čak i svećenici koji istinski nastoje služiti vlastitoj zajednici, odnosno primljene ovlasti vršiti na autentičan način, lako prijeđu liniju razgraničenja između vlasti služenja i užitka vladanja. U svakom je čovjeku duboko prisutna adamovska želja “biti kao Bog”. Problem je u tome što ne shvaćamo da je istinski Bog onaj koji je došao služiti i život dati za čovjeka, a ne onaj kojeg si zamišljamo kao svezladara pred kojim strepe sva bića. Isusova (sve)moć je moć ljubavi i isključivo ljubavi. A ljubav je ranjiva, izložena, spremna trpjeti, oprostiti i dalje ljubiti, do kraja, do smrti. Premda može biti prividno poražena ljubav pobjeđuje. Zalog tome je Kristovo uskrsnuće. Zato je i svećenik pozvan kladiti se na ljubav, sve svoje staviti na ljubav. Pozvan je i poslan biti poput Krista koji nam je pokazao u čemu je istinsko kraljevanje: ljubiti i služiti! Koga se ljubi, lako mu se služi! Krist, istina, udjeljuje svećeniku brojne ovlasti, a nad svima je vlast da ljubi i da služi. Iz ove proizlaze sve druge. Zar nije ministerijalno svećeništvo u svojoj najdubljoj biti izbor ljubavi, oklada na ljubav? Izabрати Krista i ljubav kao temelj i izvor svega znači staviti se u uloge sluge. I to je najčasniji naslov koji može ponijeti katolički svećenik. Kristov sluga!